

Atnākot pavasarim, nereti konstatējam, ka skujuņiem ir nobrūnējuši atsevišķi zari vai pat visas skujas. Visticamāk, ka pie vainas ir saule. Ziemas otrajā pusē, saglabājoties zemām temperatūrām, debesis daudz biežāk ir skaidras. Dienā saules siltuma ietekmē augu virszemes daļas sasilst, bet vakaros un naktīs, kad gaisa temperatūra noslīd zem nulles, strauji atdziest. Tuvojoties pavasarim, krasās temperatūras svārstības rada nelabvēlīgus apstākļus augiem. Tos apdraud fizioloģiskais sausums, saules apdegumi un mizas plaisāšana.

Fizioloģiskais sausums

Mitruma iztvaikošana jeb transpirācija no mūžzaļo koku, krūmu lapām un skuju koku skujuņiem notiek nepārtraukti. Ziemas laikā tā samazinās, taču neapstājas pilnībā. Sevišķi transpirācija palielinās vējainā laikā. Ziemas nogalē saules siltuma ietekmē augu virszemes dzinumi pamostas un rudenī uzkrātā mitruma iztvaikošana caur lapām un skujuņiem norisinās arvien straujāk, bet, tā kā augsne ir sasalusi un ūdens augā necirkulē, iztvaikotais mitrums netiek kompensēts ar ūdens piegādi caur auga saknēm. Tas noved pie pakāpeniskas auga izkalšanas. Visvairāk tam ir pakļautas egles, baltegles, atsevišķas tūju šķirnes, pacipreses, mūžzaļie rododendri, īves, bukši, mahonijas, efejas, Fortina segliņi un citi augi ar ziemzaļām un mūžzaļām lapām.

Lai novērstu augu izžūšanu ziemā, augus, lai tie uzsūktu un uzkrātu maksimāli daudz ūdens, īsi pirms sala iestāšanās pamatīgi salej. Pasargāt augus no pārlieku straujas mitruma iztvaikošanas var arī ziemas otrajā pusē tos piesedzot vai noēnojot. Tomēr, ja auga izskats pavasarī pēc sniega nokušanas un augsnes atkuššanas, kad gaisa temperatūra jau kādu laiku turas virs nulles, liecina par mitruma badu, augus, lai likvidētu mitruma deficītu, ne tikai laista, bet arī vairākas reizes dienā apmēram 1 – 2 nedēļas rasina. Tas sekmē auga atgūšanos un normālas ūdens cirkulācijas atjaunošanos.

Saules apdegumi

Februārī un martā, kad saulainu dienu ir arvien vairāk un saules starojuma intensitāte palielinās, gaiss stauji iesilst, taču naktīs gaisa temperatūra joprojām pieturas zema. Augu lapas un skujuas, kas vērstas pret sauli, pa dienu iesilst, sasilušās šūnas atmostas, bet vakaros un naktīs, strauji atdziestot, šūnas aiziet bojā un atmirst, skujuas un lapas nobrūnē. Lielāka augu apdegšanas iespējamība ir tad, ja februārī un martā ir saglabājusies sniega sega. Sniegs atstaro gaismu un pastiprina saules staru iedarbību.

Lai izvairītos no šādiem bojājumiem, augus, kas mīl ēnu, kā piemēram, īves, baltegles, patūjas, un tūjas stāda ēnainā vietā. Pacipreses, duglāzijas egles, un helmokegles labi augs vieglā noēnojumā. Tikai kadiķiem un priedēm patiks saulaina augšanas vieta. Bieži tas vai augš cietīs no saules apdegumiem, ir atkarīgs no šķirnes. Jūtīgi pret saules starojumu būs [Losena](#) [paciprese](#) [‘Argenteovariegta’](#)

un

[‘Alumii’](#)

, zirņu paciprese

[‘Filifera Aurea’](#)

un

[‘Boulevard’](#)

, parastie kadiķi [‘Cristata Aurea’](#) un [‘Arnold’](#), Ķīnas kadiķis

[‘Stricta’](#)

, Ficera kadiķis

[‘Blue and Gold’](#)

, Kanādas egles

[‘Conica’](#)

un

[‘Daisy’s White’](#)

, melnā egle

[‘Aurea’](#)

, blīvziedu priede, parastā īve

[‘Summergold’](#)

, rietumu tūjas

[‘Teddy’](#)

un

[‘Cloth of Gold’](#)

, austrumu tūja

[‘Aurea Nana’](#)

, Japānas patūja

[‘Variegata’](#)

, ziemzaļo un mūžzaļo krūmu un koku šķirnes ar raibām vai gaišām lapām un skuju koki ar zilganām vai gaišām skujām. Ja augs iestādīts vietā, kur tas var tikt pakļauts saules staru kaitīgai ietekmei, to ziemas otrajā pusē piesedz vai noēno.

Auga noēnošanai var izmantot visdažādākos materiālus. Viens no veidiem, kā pasargāt neliela auguma kokus un krūmus, ir lielāka priekšmeta, piemēram koka kastes novietošana dienvidu pusē tā, lai veidotos pietiekami liela ēna, kas krīt uz augu. Var veidot aizsargekrānus, saules pusē nostiepjot agroplēvi (vairākās kārtās, ja tās blīvums ir mazāks par 40g/m²), audumus, niedru paklājus. Noēnošanas materiālam jārada izkliedēta un kustīga ēna. Bet var arī skujukokus un mūžzaļos augus piesegt. Piesegšanai izmanto ēnošanas tīklus, agroplēvi, smalkus sietus, zaļo fasādes aizsargsietu (70g/m

2

), papīru, rupju maisu, smalku un vieglu kokvilnas vai mākslīgo šķiedru audumu, salmus, niedru paklāju, sausas lapas, egļu un priežu zarus utt. Izmantotajam materiālam jābūt elpojošam. Ja līdzekļi atļauj var iegādāties speciālās augu kapuces, kas izgatavotas no agrotikla. Piesegumu noņem, kad beigušās krasās temperatūras svārstības.

Ja koks vai krūms tomēr ir cietis no saules apdeguma, jāļauj tam pavasarī atkopties. Veģetācijai atsākoties, augsnē iestrādā ilgas iedarbības minerālmēslojumu. Tajā esošās barības vielas augi uzņems pakāpeniski vairāku mēnešu laikā. Apdegušos zarus uzreiz neizgriez, jo iespējams, ka uz tiem ir saglabājušies dzīvi pumpuri, kas sazaļojot pakāpeniski aizpildīs tukšās vietas. Sauso dzinumumu likvidēšanu var veikt vēlāk – vasaras sākumā, kad ir skaidri redzams, ka tie vairs nav dzīvotāji. Kaut gan ir bijuši arī tādi gadījumi, ka jauni dzinumi uz neizgrieztiem cietušajiem zariem parādās tikai nākamā gada pavasarī. Tāpēc galvenais ir nesteigties, bet nodrošināt cietušajam augam vislabāko aprūpi.

Var gadīties, ka postījumus kokiem ir nodarījusi nevis saule, bet gan mājas mīluļi. Ja jums ir suns, kas brīvi staigā pa dārza teritoriju un nobrūnējušās skuju lapas ir tikai vainaga apkakšpusē, tad visticamāk, ka tieši viņš, nevietā paceļot kāju, būs pastrādājis šo nedarbu. Kaitējumu mazināšanai skuju kokus dārzā ieteicams izvietot tā, lai ap tiem būtu zemāk augoši lapu krūmi, ziemcietes, var uzlikt norobežojumu. Suņa apskadētos dzinumus pavasarī izgriez, jo dzīvnieka urīna iedarbība ir pārāk spēcīga un dzinumi vairs neatjaunosies. Tad viens no risinājumiem ir

veidot koka vainagu, "paceļot to uz kāja", t.i. apgriežot apakšējos zarus.

Par mizas plaisāšanu un augļu koku kaļķošanu lasiet ["Aizsardzība pret sauli. Augļu koku kaļķošana."](#)

Par rododendru aizsardzību pret saules apdegumiem lasiet ["Rododendru sagatavošana ziemai"](#)

Par augu sagatavošanu ziemai skatieties arī darznica.lv ["Dārza ieziemošana"](#)

Lai jums ir skaists un veselīgs dārzs!

Konsultēja

Andrejs Vītolīņš

Stādaudzētava "Dimzas"